

Passend onderwijs: (on)mogelijkheden?

Het Passend onderwijs is een volgende wet in navolging op de Wet Weer Samen Naar School (WSNS) om de kloof tussen het regulier en speciaal onderwijs te verkleinen, zodat er meer leerlingen in het reguliere onderwijs opgevangen kunnen worden. De ware reden van de overheid zal echter wel liggen in de portefeuille. Wat zijn de(on) mogelijkheden van de wet op het Passend onderwijs? Iedere wet kent namelijk een keerzijde, zo ook deze.

Door: Dico Rouw

Aanleiding

A De Wet op het Passend onderwijs is door de overheid ingevoerd om de kwaliteit van het speciaal onderwijs in Nederland te verbeteren en structuur aan te brengen in de omslachtige financiering. Dit doet ze door onder andere het aantal samenwerkingsverbanden tussen scholen terug te brengen van 350 naar 150. Maar de daadwerkelijke reden ligt eigenlijk alleen op het financiële vlak. In de afgelopen jaren heeft de overheid aan het einde van hun boekjaar ieder jaar weer miljoenen extra in het speciaal onderwijs moeten steken om dit gefinancierd te krijgen. Ze kreeg hier geen grip op door het steeds groeiende aantal leerlingen met een indicatiestelling. Daarom heeft de overheid deze nieuwe wet in het leven geroepen. De nieuwe wetgeving houdt in dat de samenwerkingsverbanden (landelijk 76 in het PO en 74 in het VO) rechtstreeks financiële middelen krijgen van de overheid om het speciaal onderwijs mee te bekostigen in hun regio. De enige uitzondering hierop geldt voor de clusters 1 en 2. Die worden rechtstreeks door de overheid gefinancierd. Er zijn namelijk minder instellingen voor cluster 1 en 2 zijn dan er samenwerkingsverbanden zijn. De subsidie is gebaseerd op het aantal leerlingen in die regio en naar rato krijgt het samenwerkingsverband daarvan haar financiële middelen. Hiermee is een einde gekomen aan het tijdperk van het 'rugzakje'.

Financiën

Het eerste opvallende aan de nieuwe wet is de financiering. Waar eerst de ouders inspraak hadden in de besteding van het leerlinggebonden budget ('rugzakje') verdwijnt dit geld nu op de grote hoop die een samenwerkingsverband van de overheid krijgt. Hier komen we de eerste hobbel op de weg tegen. In de oude wetgeving werd het speciaal onderwijs gefinancierd naar het aantal leerlingen dat

daadwerkelijk in het speciaal onderwijs zat.

De nieuwe wetgeving baseert haar financiering op basis van het aantal leerlingen (regulier en speciaal) dat in de regio (samenwerkingsverband) onderwijs geniet. In sommige regio's betekent dit dat zij minder financiën krijgen om haar speciaal onderwijs in de huidige bezetting volledig te kunnen financieren en zullen zij dus met een plan dienen te komen hoe daar mee om te gaan. Gelukkig heeft de overheid dit ook al enigszins ingezien en gaat ze over een periode van vijf jaar over op een gelijke verdeling van middelen over alle samenwerkingsverbanden. Dit wordt in overheidstermen 'verevening' genoemd. Het voordeel van deze wijze van bekostigen van het onderwijs is dat de bekostiging en toekenning van lichte en zware ondersteuning in een hand (van het samenwerkingsverband) komen te liggen. Nadeel is dat ouders niet meer kunnen bepalen waar het geld voor hun kind aan besteed gaat worden. Ouders kunnen nu alleen nog inspraak (instemmingsrecht) hebben op het beleid en de verdeling van het budget van het samenwerkingsverband via een platform: de ondersteuningsplanraad.

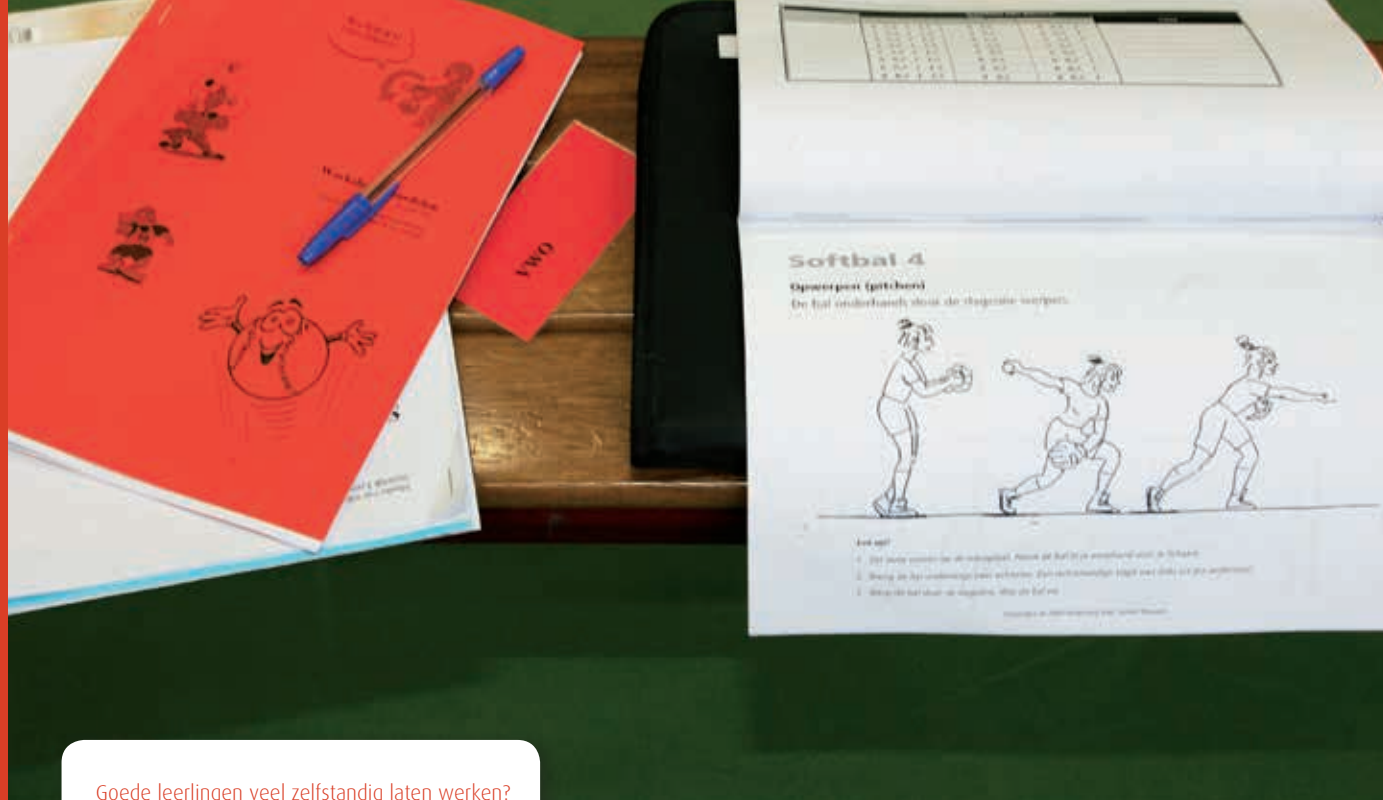
Ondersteuningsplan

Ieder samenwerkingsverband dient een ondersteuningsplan opgesteld te hebben waarin het onder meer aangeeft welk niveau van basisondersteuning het biedt, hoe met de deelnemers een samenhangend geheel aan ondersteuningsvoorzieningen is gecreëerd, hoe de beschikbare middelen worden verdeeld, op welke wijze verwijzing naar het ((voortgezet) speciaal onderwijs) ((v)so) plaatsvindt en hoe het ouders informeert. Hierdoor kan een samenwerkingsverband dus in principe meer maatwerk leveren. De uitwerking en uitvoerbaarheid hebben veel tijd nodig (gehad). Vandaar dat de wet op het Passend onderwijs pas per 1 augustus 2014 is ingegaan en niet een jaar eerder. Want iedere school heeft veel tijd moeten besteden aan het aanleveren van informatie voor dit ondersteuningsplan. Zodanig dat ze de juiste ondersteuning zouden krijgen. Tijd die mijn inziens beter gebruikt had kunnen worden aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs zelf.

Kwaliteit van onderwijs

De overheid poogt met deze wet op het Passend onderwijs om de kwaliteit van het speciaal onderwijs (so) te verbeteren maar op dit punt slaan ze nu de plank volledig mis! Want wat is er mis met de kwaliteit van het speciaal onderwijs in Nederland? Volgens mij doen wij het juist erg goed en zijn wij vooruitstrevend in Europa waar het omgaan met leerlingen met een stoornis of beperking betreft. De leerkrachten werkzaam in het so zouden allemaal een grote pluim moeten krijgen voor het werk dat zij met hun leerlingen verzetten. Voordat een kind namelijk in het speciaal onderwijs geplaatst wordt, heeft het al een heel traject doorlopen. Tijdens dit traject is het zelfvertrouwen en emotioneel welbevinden van het kind zwaar op de proef gesteld en vaak zelfs ook geschaad. De school voor speciaal onderwijs werkt deze schade overwegend binnen een schooljaar weg, waardoor ouders een ander kind thuis

Goede leerlingen veel zelfstandig laten werken?

krijgen. Op een so-school zitten dus juist allemaal specialisten met hart voor deze leerlingen. Ik noem ze daarom ook wel eens de vakidioten, omdat zij zoveel voor deze leerlingen overhebben.

Als ik daarentegen kijk naar de situatie in het regulier onderwijs, dan zie ik een ander beeld. Ook daar zitten heel vakbekwame leerkrachten. Echter veel collega's met te weinig kennis over de meest voorkomende stoornissen en beperkingen van leerlingen en wat daarvan de consequenties zijn voor hun lessen. En juist dit aspect is nu zo hard nodig om van de Wet op het Passend onderwijs een succes te kunnen maken en het gat te dichten tussen het regulier en het speciaal onderwijs. Het meest simpele voorbeeld hiervan is de leerling met ADHD met zijn kenmerkende uitspraak "Juf, ik wil wel, maar het lukt me gewoon niet om ...". Het kost de juf veel moeite om dit probleem te kunnen reguleren. Daardoor krijgt de gemiddelde leerling van de groep minder tijd en aandacht. Als de juf nu meer kennis en kunde zou hebben dan zou ze met deze leerling een strategie bepaald en afgesproken hebben. Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn dat het kind op geregelde momenten gedurende de dag een soort time-out mag nemen en even iets anders kan doen. Hierdoor kan dit kind zijn spanningsboog weer ontladen en geconcentreerd verdergaan met de taak die het op dat moment dient uit te voeren. Het alternatief: het voorschrijven van medicijnen is eenvoudiger maar niet altijd in het belang van het kind. En zo zijn er natuurlijk veel meer oplossingen te bedenken voor de vele stoornissen en beperkingen die er tegenwoordig bedacht zijn.

Mogelijkheden

Zijn er wel mogelijkheden en kansen binnen deze

nieuwe wetgeving? De inleider (dhr. Wim Ludeke) op de studiedag voor speciaal onderwijs en praktijkonderwijs van maandag 14 april 2014 aan de ALO-HAN heeft mij aan het denken gezet. Hij kwam met het idee om de leerkracht buiten de muren van zijn eigen school te laten kijken (wel binnen het eigen samenwerkingsverband). Als men daadwerkelijk de kwaliteit van het onderwijs wil verbeteren, dan is het dus een logische stap om de kennis en kunde die al aanwezig zijn binnen het samenwerkingsverband (en speciaal onderwijs) optimaal te benutten. Het samenwerkingsverband moet er alles aan doen om de kennisoverdracht te laten plaatsvinden. In te zetten middelen zijn onder andere het organiseren van studiedagen, clinics, uitbreiden van ambulante begeleiding en lesbezoeken. Als het samenwerkingsverband dit oppakt, komen de leerkrachten veel dichterbij elkaar, komt er meer begrip voor beide situaties en zal de kloof tussen regulier en speciaal onderwijs vanzelf kleiner worden. En volgens mij is dat wat iedereen wil bereiken! Nogmaals: dit vergt wel de nodige inspanning van het samenwerkingsverband. En als zij dit niet initieert, dan roep ik bij dezen alle (vak)leerkrachten in het speciaal onderwijs op om een polsstok te pakken en over deze kloof te springen om hun kennis en kunde te delen. Zo kan de *samenwerking* binnen het verband letterlijk verbeteren.

Advies opleidingscholen

Het hele bovenstaande stuk houdt natuurlijk ook in dat de opleidingsinstituten (Pabo, ALO) hier een rol spelen. Zij dienen de toekomstige leerkrachten optimaal toe te rusten voor hun beroepsbeoefening. Daarbij hoort dat wij hen minimaal de kennis bijbrengen over de meest voorkomende stoornissen en beperkingen bij leerlingen. Vanuit de theorie kan men dan de vervolgstap maken naar wat dat voor consequenties heeft voor de inhoud van de lessen. En voor hen die weten dat ze graag in het speciaal onderwijs willen gaan werken is de laatste stap: stagelopen, een niet te missen leermiddel om het omgaan met leerlingen met een stoornis of beperking zichzelf eigen te maken. ◀

Dico Rouw is opleidingsdocent aan de ALO-HAN Sport en Beweging

Bronnen

<http://www.passendonderwijs.nl/hoe-werkt-passend-onderwijs/wat-is-passend-onderwijs/hoofdpunten-wetpassend-onderwijs/>

Onderwijswet, Wet van 11 oktober 2012 tot wijziging van enkele onderwijswetten in verband met een herziening van de organisatie en financiering van de ondersteuning van leerlingen in het basisonderwijs, speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. (2012). 's- Gravenhage: Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden jaargang 2012, 533.

Contact:

Contact: dico.rouw@han.nl